

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ З ЛЮДСЬКИМИ ТА ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ІННОВАЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ

INTERCONNECTION OF INTELLECTUAL CAPITAL WITH HUMAN AND FINANCIAL RESOURCES OF THE ENTERPRISE AND ITS INFLUENCE ON THE INNOVATION ACTIVITIES OF THE ENTERPRISE

У статті досліджено взаємозв'язок інтелектуального капіталу з фінансовими ресурсами підприємства та їх вплив на інноваційну діяльність. Визначено вид інтелектуальної власності, оцінено права на інтелектуальну власність підприємств, що має значення для інноваційної діяльності та ведення бізнесу. Представлено зв'язок нематеріальних активів з інтелектуальною власністю та вартість створення нематеріального активу як складової частини ІК. Доведено, що нематеріальні активи є складовою частиною активів підприємства, вони мають нематеріальну форму, у них є спроможність приносити дохід або інші вигоди. Надано схему взаємозв'язку інтелектуального капіталу та його складових частин з фінансовими ресурсами підприємства через ринкову вартість останнього. Визначено, що процеси забезпечення інноваційної діяльності підприємства мають відбуватися під впливом розкриття творчого потенціалу людських ресурсів, які сприяють мобілізації фінансових ресурсів.

Ключові слова: людські ресурси, персонал, інтелектуальний капітал, фінансові ресурси, нематеріальні активи, підприємство, інноваційна діяльність.

В статті досліджено взаємозв'язок інтелектуального капіталу з фінансовими

ресурсами підприємства і їх вплив на інноваційну діяльність. Определен вид интеллектуальной собственности, оценены права на интеллектуальную собственность предприятий, что имеет значение для инновационной деятельности и ведения бизнеса. Представлены связь нематериальных активов с интеллектуальной собственностью и стоимость создания нематериального актива как составляющей ИК. Доказано, что нематериальные активы являются составляющей активов предприятия, они имеют нематериальную форму, у них есть способность приносить доход или другие выгоды. Представлена схема взаимосвязи интеллектуального капитала и его составляющих с финансовыми ресурсами предприятия через рыночную стоимость последнего. Определено, что процессы обеспечения инновационной деятельности предприятия должны происходить под влиянием раскрытия творческого потенциала человеческих ресурсов, способствующих мобилизации финансовых ресурсов.

Ключевые слова: человеческие ресурсы, персонал, интеллектуальный капитал, финансовые ресурсы, нематериальные активы, предприятие, инновационная деятельность.

УДК 336.771.22:339.17

<https://doi.org/10.32843/bses.57-14>

Петрашевська А.Д.¹

д.е.н., професор кафедри економіки підприємства та корпоративного управління
Одеська національна академія зв'язку імені О.С. Попова

Petrashenska Anhelina

O.S. Popov Odesa National Academy of Telecommunications

The article examines the relationship between intellectual capital and financial resources of the enterprise and their impact on innovation. The type of intellectual property is determined, as well as the assessment of intellectual property rights of enterprises, which is important for innovation and business start-up. The connection between the concepts of "know-how" and the objects of intellectual property is defined and the types of "know-how" are given. It is determined that the concept of trade secret is broader than the concept of "secrets of production". The connection between intangible assets and intellectual property is presented. It is proved that intangible assets are an integral part of the assets of the enterprise, they have no intangible form, and they have the ability to generate income or other benefits. The list of intangible assets, which includes inventions, utility models, land, subsoil, water resources, forest resources, marks for goods and services, brand name, goodwill. It is determined that it is necessary to conduct constant inspections of the enterprise to determine the amount of capitalization of intellectual property rights. The characteristics of methods for estimating the value of intangible assets, such as: cost method; income method; comparative method; cash flow discounting method; cash flow capitalization method. The cost of creating an intangible asset is presented. It is proposed to introduce a depreciation ratio and a formula for determining the level of depreciation to determine intangible assets. It is noted that intellectual capital as an independent value creates an intangible effect in relation to financial resources and affects the level of efficiency of their use in the innovative activities of the enterprise. The scheme of interrelation of intellectual capital on its components with financial resources of the enterprise through market value of the last is presented. It is noted that the proper organization of financial and economic work depends on the overall economic and innovative activities of the enterprise, which is significantly influenced by intellectual capital and its component intangible assets. Measures to improve the financial condition of the enterprise are proposed. It is noted that the processes of ensuring the innovative activity of the enterprise should take place under the influence of the disclosure of the creative potential of human resources, which contribute to the mobilization of financial resources.

Key words: human resources, personnel, intellectual capital, financial resources, intangible assets, enterprise, innovative activity.

Постановка проблеми. Сучасні процеси глобалізації, інтеграції та розвитку інфокомунікацій неможливі без високого рівня розвитку інтелектуального капіталу (ІК), якій дає можливість підприємствам ефективніше використовувати матеріальні речовини та фінансовий капітал. Формування людських ресурсів, їх інтелектуальної складової частини або інтелектуального капіталу підприємства є однією з головних та актуальних

завдань сучасності. Ключовим елементом четвертої промислової революції, основою майбутнього зростання, багатофункціональним ринковим інструментом, розв'язання широкого кола економічних і фінансових задач інноваційної діяльності підприємства, безперечно, є ІК.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у вирішення питань впливу ІК на фінансову та інноваційну діяльність підприємств

¹ ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6199-1499>

здійснили наукові праці О.В. Москалюка, І.В. Комарова, І.Б. Жилияєва, Е.М. Задорожного, І.І. Дахно, С.С. Запюка, І.А. Ігнат'євої [1–7]. Між тим у численних працях фахівців недостатньо розкрито питання оцінки інтелектуальної властивості як складової частини ІК підприємства та взаємозв'язок між фінансовими ресурсами та інтелектуальним капіталом.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування взаємозв'язку фінансових ресурсів підприємства з його людськими ресурсами як складових частин інтелектуального капіталу та нематеріальних активів, спрямованого на забезпечення інноваційної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вирішальну роль у головних тенденціях розвитку інноваційної діяльності підприємств відіграє ефективність використання ІК. Багатоплановою є проблема оцінювання складової частини ІК, тобто інтелектуальної власності підприємства, тому що до різноманіття видів цієї власності додається розмаїття підходів, методів та цілей оцінки. Важливо зазначити, що, як правило, оцінюються не самі об'єкти інтелектуальної власності, а права на них [1, с. 57].

Для виключення неоднозначності в оцінках доводиться визначати не тільки вид інтелектуальної власності, але й цілі оцінки прав на саме цей вид інтелектуальної власності. Оцінка прав на інтелектуальну власність підприємства для інноваційної діяльності та ведення бізнесу відрізняється від оцінок для бухгалтерського обліку. Різняться також методи цих розрахунків та остаточні результати. Для оцінки важливим є не тільки факт охороноздатності інтелектуальної власності, але й можливість її відділення від цієї фізичної або юридичної особи без порушення споживчої вартості.

Під час оцінювання прав на інтелектуальну власність важливо враховувати, що внаслідок широкого спектру об'єктів інтелектуальної власності кожний такий об'єкт і права на нього регулюються різними законодавчими та нормативними актами, в яких детально регламентовані форми правової охорони, процедури передачі прав і відповідні види договорів. Процедури передачі прав часто вимагають обов'язкової реєстрації договору (отримання патентної ліцензії). Іноді реєстрація договорів може бути необов'язковою (факультативною), наприклад, якщо передаються права на програмне забезпечення. Інакше реєстрація може й не передбачатися.

У деяких випадках комерційний успіх підприємства пов'язаний з наявністю в нього певної інформації, невідомої або відомої не в повному обсязі його конкурентам і партнерам. Часто для позначення цієї інформації користуються термінами «секрет виробництва» або «know-how», які означають, що це корисна для бізнесу технічна, організаційна або комерційна інформація, що захищається від незаконного використання третіми особами. Ознаками, які визначають також

інформацію як «know-how», є ті факти, що разом з корисністю для підприємства ця інформація «має дійсну або потенційну комерційну цінність через невідомість її третім особам; до цієї інформації відсутній вільний доступ на законній підставі; власник інформації вживає належних заходів до охорони її конфіденційності» [2]. І раніше, і зараз недостатньо визначений зв'язок між поняттям «ноу-хау» та об'єктами інтелектуальної власності. Логічно, що низка об'єктів інтелектуальної власності і є секретами виробництва («know-how»), або комерційною таємницею. Інакше кажучи, права на секрети виробництва («know-how») у світовій практиці прийнято відносити до інтелектуальної власності. Часто визначають інтелектуальну власність як виключні права на результати інтелектуальної (творчої) діяльності та прирівняні до них засоби індивідуалізації товарів і послуг. Це не цілком чітко належить до секретів виробництва («know-how»), або комерційної таємниці [2].

На практиці ж поняття «know-how» має значно ширше тлумачення. Розрізняють кілька видів «know-how». Отже, це не віддільні від конкретного індивідуума (зокрема, індивідуальні) навички та вміння; не віддільні від конкретного підприємства технології; віддільні у загальному випадку від підприємства або індивідуума (зокрема, свідомо приховувані) технічні відомості, рисунки, креслення та патентоспроможні результати, що зберігають у секреті [2].

Все перераховане – це результати інтелектуальної діяльності. Проте для ринкових умов найбільший інтерес має лише останній вид «know-how», що може бути відділений від конкретних фізичних та юридичних осіб і використаний в інших умовах та іншими особами. Для комерціалізації цих виробничих секретів («know-how») слід з'ясувати, чи є вони охороноспроможними. Зрозуміло, що саме такі виробничі секрети в режимі їхньої охорони з боку законодавства можуть являти собою комерційну таємницю. Однак поняття «комерційна таємниця» трохи ширше, ніж поняття «секрети виробництва» («know-how»), тому що комерційну таємницю можуть надавати інші інформаційні бази даних. Це списки клієнтів, первинна бухгалтерська звітність, інші відомості, розголошення яких досить небажано. Іноді вважають, що такі об'єкти не можна або не завжди можна розглядати як об'єкти інтелектуальної власності. Проте їхнє створення є можливим лише в результаті інтелектуальної діяльності, ці об'єкти цілком можуть бути визначені як специфічні об'єкти інтелектуальної власності підприємства [3, с. 60].

Інтерес до оцінювання прав на інтелектуальну власність та інші права, які потенційно можуть бути визнані нематеріальними активами, стимулюється останніми роками не тільки цілями бізнесу. Права на об'єкти інтелектуальної власності стають нематеріальними активами тільки після того, як вони будуть поставлені на бухгалтерський

облік, для чого необхідно встановити їх ціну й термін служби. Взаємозв'язок інтелектуальної власності з нематеріальними активами підприємства може бути представлений таким чином (рис. 1).

Нематеріальні активи – це складова частина активів підприємства що, як правило, не має матеріальної форми та характеризується спроможністю приносити дохід або інші вигоди. Об'єктами нематеріальних активів є об'єкти прав інтелектуальної власності (винаходи, корисні моделі, “know-how” тощо); об'єкти прав користування природними ресурсами (земельними ділянками, надрами, водними ресурсами, лісовим фондом); об'єкти прав користування економічними та іншими привілеями; засоби індивідуалізації юридичних осіб (знаки на товари й послуги, фірмове найменування, місце виробництва товарів); гудвіл (сукупний невіддільний нематеріальний актив).

Зазначимо, що нематеріальні активи враховуються в макроекономічних показниках статистичними органами подібно тому, як цей облік реалізований у системі бухгалтерського обліку (це фактичні витрати на придбання й доведення активів у стан готовності до використання з урахуванням їх зносу). Надалі зібрані по всіх підприємствах

та організаціях дані підсумовуються. Проте якщо на підприємствах реального сектору економіки облік нематеріальних активів поставлений, то питання подібного обліку на підприємствах, не пов'язаних з реальним виробництвом безпосередньо, поки ще не можуть вважатися вирішеними. Особливий інтерес мають темпи перенесення вартості нематеріальних активів на вироблені послуги.

Отже, необхідно постійно проводити обстеження підприємства для з'ясування обсягів капіталізації прав на інтелектуальну власність та інші права, які можуть бути визнані законодавством нематеріальними активами. Результати цих обстежень дають змогу з'ясувати характер використання інтелектуальної власності та інших прав у господарському обігу, визначити стан подібної діяльності на підприємстві.

На основі аналізу результатів таких обстежень можна оцінити рівень науково-технічного й технологічного прогресу на підприємстві та зрівняти ці характеристики з даними, наявними у світовій практиці [4, с. 25].

Майнові права на результати інтелектуальної (творчої) діяльності та засоби індивідуалізації, тобто права на об'єкти інтелектуальної власності, цілком можуть мати інтерес для діяльності підпри-

Рис. 1. Взаємозв'язок інтелектуальної власності з нематеріальними активами підприємства

емства, тому підлягають грошовому оцінюванню. Іноді, коли ці права можна оцінювати як самостійні об'єкти, виникає можливість їхнього обліку у фінансовій (бухгалтерській) звітності. Такі права на результати інтелектуальної (творчої) діяльності й засоби індивідуалізації можна визначати як ідентифіковані нематеріальні активи.

Звернемося до формальної оцінки нематеріальних активів, що спирається на дані обліку. У бухгалтерському обліку нематеріальні активи надані за вартістю їхнього придбання або за первісною вартістю, тобто з огляду на витрати підприємства на їхнє створення. Передбачено враховувати ці активи за вартістю, отриманою в результаті експертного оцінювання, під час поставлення нематеріальних активів на баланс, а також за залишковою вартістю, що дорівнює первісній вартості за винятком їхнього зносу.

Знос нематеріальних активів у бухгалтерському обліку характеризується величиною їхньої амортизації за лінійною шкалою, відповідно до якої кожний окремих об'єкт амортизується рівними частинами з огляду на його первісну вартість протягом терміну, встановленого власником активу самостійно, на основі періоду корисного використання або часу існування підприємства (проте не більше 10 років безперервної експлуатації). У цих умовах амортизаційні нарахування приводять до досягнення залишковою вартістю нематеріального активу нульового значення. Амортизована вартість – це ретроспективна вартість майна за

винятком залишкової вартості цього майна. Як ретроспективна вартість може бути також переоцінена вартість майна [5, с. 37].

Під час оцінювання вартості нематеріальних активів використовуються метод витрат, дохідний метод, включаючи порівняльний метод, який являє собою, власне, різновид дохідного методу, а також ринкові методи.

Метод, орієнтований на аналіз витрат, – це метод вартості створення активів. Дохідний метод у чистому вигляді має такі різновиди: метод дисконтування грошових потоків і метод капіталізації грошового потоку. Методом надлишкових грошових потоків і методом внутрішнього порівняння, які також використовують оцінку майбутніх доходів, можна оцінити вартість неідентифікованих нематеріальних активів, тобто гудвілу. Ринковим може вважатися метод звільнення від роялті.

Метод, заснований на аналізі витрат на придбання або створення нематеріальних активів, – це метод вартості створення. Цей метод припускає, що нематеріальні активи коштують стільки ж, скільки коштують витрати на їхнє створення. Оцінка активу відбувається в такий спосіб. Спочатку розраховують вартість створення нематеріального активу, потім зменшують цю вартість з урахуванням величини зносу.

Вартість створення нематеріального активу є сумою всіх фактичних витрат, пов'язаних з розробленням (виготовленням) і придбанням конкретного нематеріального активу підприємства (рис. 2).

Рис. 2. Вартість створення нематеріального активу підприємства

Якщо для вже створених раніше нематеріальних активів є кошторис фактично понесених витрат на їхнє придбання й створення, то можна оцінити сумарні витрати в поточних цінах. Якщо нематеріальні активи придбані або створені в поточний звітний період, то оцінка сумарних витрат відбувається на підставі кошторису або за фактичними витратами.

Як правило, для наявних нематеріальних активів слід визначити їх фактичний знос на дату оцінки. Складовими частинами зносу є фізичний та функціональний знос [6, с. 215].

Фізичний знос – це знос, обумовлений фізичним руйнуванням будівельних конструкцій внаслідок впливу кліматичних, техногенних та експлуатаційних факторів.

Функціональний знос – це знос, обумовлений тим, що функціональні характеристики не відповідають сучасним ринковим вимогам.

Пропонуємо розглянути дві величини. Першою є коефіцієнт зносу $K_{зн}$, а другою – рівень зносу $Z_{на}$. Остання величина визначається в такий спосіб:

$$Z_{на} = 1 - K_{зн} \quad (1)$$

Коефіцієнт зносу можна визначити кількісно на основі даних про зниження ефективності використання нематеріального активу. Проте докладні цифри досить проблематично зібрати та правильно інтерпретувати.

Загальна вартість нематеріального активу $V_{на}$ визначається шляхом зменшення вартості створення $V_{на}^0$ нематеріального активу на значення ступеня зносу:

$$V_{на} = V_{на}^0 \cdot Z_{на} = V_{на}^0 (1 - K_{зн}), \quad (2)$$

де $V_{на}$ – вартість нематеріального активу; $V_{на}^0$ – вартість створення нематеріального активу.

Таким чином, виступаючи як нематеріальні активи, ІК є ключовим ресурсом інноваційної діяльності. Формування ІК, розроблення та здійснення ефективних методів його охорони, оцінювання, використання й захисту дадуть змогу:

- оптимізувати чисельність персоналу;
- атестувати персонал для підвищення його професійного рівня, тобто формування професійної команди фахівців;
- підвищити кваліфікацію персоналу, оцінку роботи курсів підготовки персоналу та регулярне проведення атестацій;
- задля переймання досвіду у найбільш рентабельних підприємств розробляти положення про підвищення кваліфікації фахівців на курсах, семінарах цих підприємств та стажування на них;
- розробляти положення про моральне й матеріальне стимулювання з огляду на наявність фінансових джерел для підвищення продуктивності праці;
- розробляти заходи щодо вдосконалення ефективності наявної організаційної структури управління.

Із зазначеного можна дійти висновку, що ІК являє собою самостійну цінність, спричиняє мультиплікативний ефект щодо фінансових ресурсів, впливаючи на рівень ефективності їх використання в інноваційній діяльності підприємства (рис. 3).

Звісно, всі напрями й форми інноваційної діяльності підприємства здійснюються за рахунок сформованих ним ресурсів, тобто всіх видів грошових та інших активів, що привертаються для здійснення вкладень в інноваційну діяльність підприємства. Зазначимо, що ІК як нематеріальні активи відіграє значну роль у підвищенні ефективної діяльності підприємства, впливає на його ринкову вартість та підвищує фінансові ресурси. Це зміцнює стійкість фінансового стану, що дає змогу прискорити інноваційну діяльність підприємства.

Крім того, стійкість фінансового стану може бути підвищена шляхом вжиття таких заходів з його оздоровлення (рис. 4).

Реалізація цих напрямів у повному обсязі дасть змогу:

- підвищити конкурентність послуг та їх прибутковість;

Рис. 3. Взаємозв'язок інтелектуального капіталу з фінансовими ресурсами підприємства

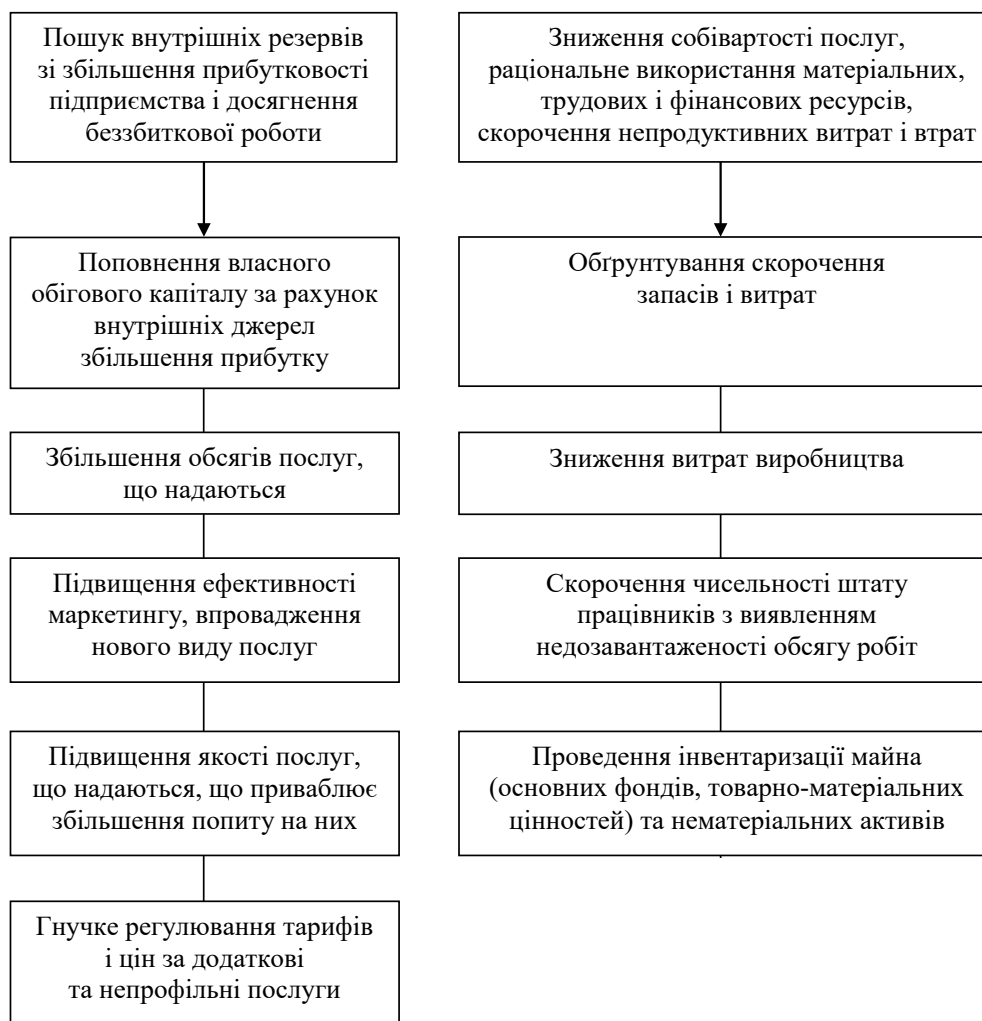

Рис. 4. Напрями фінансового оздоровлення підприємства

– скоротити внутрішньовиробничі витрати на виконання послуг;
 – створити ефективну систему фінансової взаємодії.

Сучасні тенденції у виробництві пов'язані перш за все з ІК, від якого сильно залежать фінансові ресурси, що використовуються в інноваційній діяльності.

Висновки з проведеного дослідження.

Результати дослідження дали змогу визначити, що мобілізація фінансових ресурсів відбувається за допомогою ІК та його складових частин нематеріальних активів, що дає змогу:

- зберегти та збільшити свою частку на ринку;
- залучатися до процесів глобалізації економіки;
- зайняти лідируюче положення на ринку порівняно з конкурентами;
- задовольняти очікування споживачів.

Розкриттю творчого потенціалу персоналу підприємства, усіх складових частин ІК сприяє вжиття таких заходів:

1) людський капітал повинен мати регулярний характер та постійний вплив на інноваційну діяльність підприємств;

2) необхідно передбачати нематеріальні заходи впливу на персонал, що дають змогу оцінювати зусилля кожного щодо реалізації інноваційної діяльності;

3) підвищення соціального статусу, професійного визначення та самовираження персоналу дадуть змогу ефективно вживати організаційних заходів;

4) оцінювання результатів творчої праці персоналу має здійснюватися з диференційованим урахуванням його участі в інноваційній діяльності підприємства.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Дахно І.І. Право інтелектуальної власності : навчальний посібник. Київ : Либідь, 2002. 200 с.
2. Москалюк О.В., Черномазюк А.Г. Мотивація інноваційної діяльності на підприємстві. URL: http://www.rusnauka.com/23_DSN_2014 (дата звернення: 21.09.2020).
3. Комаров І.В. Интеллектуальный капитал. *Персонал*. 2000. № 5. С. 55–62.
4. Жияєв І.Б. Інвестиції в людський капітал України. *Інноваційно-інвестиційна діяльність*. 2002. № 6. С. 20–27.

5. Задорожний Е.М. Источники финансирования малого предприятия. Киев : Венчур, 1994. 44 с.

6. Запюк С.С. Психология мотивации: теория и практика мотивирования. Мотивационный тренинг. Киев : Эльга-Н ; Ника-Центр, 2001. 352 с.

7. Ігнат'єва І.А., Ігнат'єв О.І. Інноваційні підходи до факторної оцінки системи управління змінами на підприємствах легкої промисловості України. *Наукові розробки, передові технології, інновації* : збірник наукових праць та тез наукових доповідей за матеріалами IV Міжнародної науково-практичної конференції. Прага ; Брно ; Київ : НДІСР. 2017. С. 118–126.

8. Міхно І.С., Коваль В.В., Колеснікова К.С. Державне регулювання соціального капіталу в контексті соціальної безпеки. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. № 11. DOI: 10.32702/2307-2156-2019.11.38

9. Коваль В.В., Котлубай В.О., Арафтеній А.М. Державно-приватне партнерство як інститут розвитку соціального капіталу в умовах децентралізації економіки України. *Держава та регіони*. 2019. № 1(106). С. 24–30.

REFERENCES:

1. Dakhno I.I. (2002) *Pravo intelektual'noji vlasnosti* [Intellectual property rights]. Kyiv: Lybidj. (in Ukrainian)

2. Moskaljuk O.V., Chernomazjuk A.Gh. (2014) *Motivacija innovacijnoji dijalnosti na pidpryjemstvi* [Motivation of innovative activity at the enterprise]. URL: http://www.rusnauka.com/23_DSN_2014 (accessed 21 September 2020).

3. Komarov I.V. (2000) *Intellektual'nyy kapital* [Intellectual capital]. *Personal*, no. 5, pp. 55–62.

4. Zhyljajev I.B. (2002) *Investycji v ljudskij kapital Ukrainy*. *Innovacijno-investycijna dijalnistj*, no. 6, pp. 20–27.

5. Zadorozhnyy E.M. (1994) *Istochniki finansirova-niya malogo predpriyatiya* [Small business financing sources]. Kyiv: Venchur. (in Russian)

6. Zapyuk S.S. (2001) *Psikhologiya motivatsii: teoriya i praktika motivirovaniya*. *Motivatsionnyy trening* [Psychology of motivation: theory and practice of motivation. Motivational training]. Kyiv: El'ga-N; Nika-Tsentr. (in Russian)

7. Ighnatjjeva I.A., Ighnatjjev O.I. (2017) *Innovacijni pidhody do faktornoj ocinky systemy upravlinnja zminamy na pidpryjemstvah legkoi' promyslovosti Ukrainy* [Innovative approaches to factor assessment of change management system at light industry enterprises of Ukraine]. *Naukovi rozrobky, peredovi tekhnologhiji, innovaciji* [zbirnyk naukovykh pracj ta tez naukovykh dopovidej za materialamy IV Mizhnarodnoji naukovo-praktychnoji konferenciji]. Pragma-Bрно-Kyiv. Kyiv: NDISR, pp. 118–126.

8. Mikhno I.S., Koval V.V., Kolesnikova K.S. (2019) *Derzhavne reguljuvannja social'nogo kapitalu v konteksti social'noi' bezpeky* [State regulation of social capital in the context of social security]. *Public administration: improvement and development*, no. 11. DOI: 10.32702/2307-2156-2019.11.38

9. Koval V.V., Kotlubay V.O., Arafteniy A.M. (2019) *Derzhavno-privatne partnerstvo jak instytut rozvytku social'nogo kapitalu v umovah decentralizacii' ekonomiky Ukrainy* [Public-private partnership as an institution of social capital development in the conditions of decentralization of Ukraine's economy]. *State and regions*, no. 1(106), pp. 24–30.